

Sygn. akt. I ACa 339/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział I Cywilny

w składzie:

<i>Przewodniczący</i>	<i>SSA Andrzej Palacz (spraw.)</i>
<i>Sędziowie:</i>	<i>SA Anna Pele</i> <i>SA Kazimierz Rusin</i>
<i>Protokolant:</i>	<i>st.sekr.sądowy Cecylia Solecka</i>

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2012 r. na rozprawie

sprawy z powództwa ***P. B. (1), A. B., M. S. i M. B.***

przeciwko ***Towarzystwu (...) S.A. z/s w W.***

o zapłatę zadośćuczynień i odszkodowań

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 23 kwietnia 2012 r., sygn. akt I C 138/11

I. ***zmienia*** zaskarżony wyrok w pkt. IV w związku z pkt. V, w pkt. VI w związku z pkt. VII, w pkt. VIII w związku z pkt. IX, w pkt. XI w ten sposób, że :

1. ***zasądza*** od pozwanego Towarzystwa (...) SA w W. na rzecz :

- powodów A. B. i M. S. kwoty po 40.000 zł (czterdzieści tysięcy) z ustawowymi odsetkami od dnia 1 sierpnia 2010 r. tytułem zadośćuczynienia, a dalej idące powództwo tych powodów o zadośćuczynienie oddala,

- na rzecz powoda M. B. kwotę 30.000 zł (trzydzieści tysięcy) z ustawowymi odsetkami od dnia 1 sierpnia 2010 r. tytułem zadośćuczynienia, a dalej idące powództwo tego powoda o zadośćuczynienie oddala,

2. ***nakazuje*** ściągnąć od pozwanego Towarzystwa (...) SA w W. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Rzeszowie kwotę 10.500 zł (dziesięć tysięcy pięćset) tytułem opłaty od uwzględnionych roszczeń powodów, od których powodowie byli zwolnieni,

II. ***oddala*** apelację w pozostałej części,

III. **z n o s i** wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego .

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, w sprawie z powództwa P. B. (1), A. B., M. S., M. B. przeciwko Towarzystwu (...) SA w W. o zadośćuczynienia i odszkodowania , wyrokiem z dnia 23.04.2012 r., sygn. akt I C 138/11 :

I. zasądził od pozwanego na rzecz powoda P. B. (1) kwotę 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1.08.2010 r. tytułem zadośćuczynienia,

II. zasądził od pozwanego na rzecz powoda P. B. (1) kwotę 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1.08.2010 r. tytułem odszkodowania ,

III. oddalił dalej idące powództwo powoda P. B. (1),

IV. zasądził od pozwanego na rzecz powoda A. B. kwotę 70.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1.08.2010 r. tytułem zadośćuczynienia ,

V. oddalił dalej idące powództwo powoda A. B.,

VI. zasądził od pozwanego na rzecz powódki M. S. kwotę 70.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1.08.2010 r. tytułem zadośćuczynienia ,

VII. oddalił dalej idące powództwo powódki M. S.,

VIII. zasądził od pozwanego na rzecz powoda M. B. kwotę 60.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1.08.2010 r. tytułem zadośćuczynienia ,

IX. oddalił dalej idące powództwo powoda M. B.,

X. nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Rzeszowie : od powodów P. B. (1), A. B., M. S., M. B. solidarnie kwotę 17,00 zł oraz od pozwanego kwotę 17.00 zł , w obu wypadkach tytułem uzupełnienia wydatków w sprawie ,

XI. nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Rzeszowie łącznie kwotę 15.000 zł tytułem opłat sądowych należnych od uwzględnionych roszczeń powodów ,

XII. odstąpił od obciążania powodów brakującymi częściami opłat sądowych od części oddalonych powództw ,

XIII. wzajemnie zniósł między stronami koszty zastępstw procesowych .

Na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Okręgowy ustalił , że w dniu 8.12.2009 r. w wyniku wypadku komunikacyjnego spowodowanego przez kierowcę A. W. , ubezpieczoną u pozwanego od odpowiedzialności OC , zginął ojciec powodów B. B. . Pismem datowanym za dzień 8.06.2010 r. powodowie zgłosili pozwanemu szkody w wysokościach dochodzonych obecnie pozwem , przy czym pismo to , wysłane z Kancelarii pełnomocnika powodów w dniu 25.06.2010 r , doszło do wiadomości pozwanego w dniu 1.07.2010 r. W toku postępowania likwidacyjnego pozwany nie uwzględnił roszczeń powodów odmawiając im wypłaty zadośćuczynienia za doznana krzywdę jak i odszkodowania za znaczne pogorszenie się ich sytuacji życiowej po śmierci ojca.

W chwili śmierci B. B. liczył lat 50, był zdrowy, zamieszkiwał wraz z dziećmi z drugiego małżeństwa P. B. (1), M. S., A. B. w domu rodzinnym powodów w L. (...) . Przed swoją śmiercią pracował jako kierowca autokarów przewoźników międzynarodowych . Zarabiał miesięcznie 960 zł brutto i od tej kwoty odprowadzane były składki na ubezpieczenia społeczne oraz zaliczka na podatek dochodowy. Dodatkowo pobierał wynagrodzenie w wysokości 140 zł za każdy dzień wyjazdu krajowego lub zagranicznego . Trasy krajowe obejmowały najczęściej wyjazdy na 3 – 4

dni , wyjazdy zagraniczne były dłuższe , nawet 9 – cio dniowe . Średnio miesięcznie takich wyjazdów było 22. Przy takiej częstotliwości zmarły był w stanie osiągnąć dochód miesięcznie w wysokości 3000 – 3300 zł. Wolny czas zmarły poświęcał swoim dzieciom , pomagając im w rozwiązywaniu bieżących problemów i służąc , jako osoba bardziej doświadczona życiowo, radą . Zmarły oddawał się też wspólnym z synami pasjom , a to zamiłowaniu do samochodów i motocykli – razem z synami P. i A. pracował przy naprawie takich pojazdów , co zbliżało wszystkich mężczyzn powodując też umocnienie łączących ich więzi rodzinnych .

Potrafił także wykonywać prace remontowe przy budynkach i zdolności te wykorzystywał , pierwotnie przy budowie, a następnie remoncie domu w L. , pomagał też przy pracach remontowych w domu swojego syna z pierwszego małżeństwa M. B. . Przed śmiercią razem z dziećmi P. , M. i A. prowadzili wspólne gospodarstwo domowe . Planował założyć ze swoim synem P. B. (1) firmę transportową , rozważał też możliwość założenia warsztatu samochodowego .

Przed śmiercią B. B. w domu mieszkalnym w L. zamieszkiwali powodowie P. B. (1) oraz A. B. . Powódka M. S. tuż przed śmiercią ojca wyjechała do A., przyjechała na pogrzeb ojca ,po pogrzebie wyjechała ponownie do A. , tam wyszła za mąż i tam nadal mieszka. Syn z pierwszego małżeństwa M. B. zamieszkiwał i dalej zamieszkuje ze swoją rodziną w D.. Zostało przeprowadzone postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku , a następnie o dział spadku i zniesienie współwłasności . Nieruchomość zabudowana w L. została sprzedana i dzieci zmarłego oraz była żona D. K. podzielili się środkami pieniężnymi uzyskanymi ze sprzedaży – D. K. uzyskała kwotę 175.000 zł, zaś powodowie kwoty po 43.785 zł.

Powód P. B. (1) ma lat 24 , ukończył Gimnazjum, jest osobą zdrową , wykonuje zawód kierowcy tirów , osiąga wynagrodzenie miesięczne w kwocie około 1500 zł netto . Po dziale spadku wynajął mieszkanie na terenie R. . Od około 2,5 lat pozostaje w faktycznym związku z kobietą , związek ten zamierza zalegalizować . Był on najbardziej ze wszystkich dzieci zmarłego związany z ojcem . W chwili jego śmierci miał 21 lat ,ojciec pomógł mu wyjść z subkultury kibiców (...) . Nakłonił go do zrobienia prawa jazdy . Wspólnie planowali założenie własnej firmy przewozowej, gdy powód nabędzie niezbędne doświadczenie zawodowe . Plany te były realne. Śmierć ojca stanowiła obiektywnie traumatyczne wydarzenie w życiu powoda , co wynikało z silnej relacji z ojcem tym bardziej , że miał on mało dojrzałą konstrukcję psychiczną. Bezpośrednio po śmierci ojca powód ujawniał objawy reakcji dezadaptacyjnej trwającej około 2- 3 tygodnie . W późniejszym okresie stan psychiczny powoda odpowiadał adekwatnie przeżywaną żałobie . Jakkolwiek śmierć ojca była dla powoda obiektywnie dramatycznym przeżyciem , to jednak nie spowodowała ona trwałych szkód w jego kondycji psychicznej . Wrócił do aktywności zawodowej , realizuje własne plany życiowe . Pozostaje w stałym związku , buduje dom . U powoda utrzymuje się uczucie tęsknoty i żalu, nieznacznie nasilony lęk w sytuacjach jazdy samochodem . Do chwili obecnej w sposób wyraźny waloryzuje osobę ojca .

Powódka M. S. ma lat 23 , od czerwca 2011 r jest mężatką , z małżeństwa posiada dziecko , czasowo mieszka w Anglii, gdzie pracuje . Posiada wykształcenie zawodowe o kierunku fryzjerka. W chwili śmierci ojca przebywała już za granicą w A., do której to wyjechała kilka dni wcześniej . Przyjechała na pogrzeb ojca , po pogrzebie wróciła do A. . W chwili śmierci zmarłego miała lat 20, była blisko związana ze swoim ojcem jako jego jedyna córka . Przed ojcem nie miała żadnych tajemnic , rozmawiała z nim na wszystkie tematy, to on uczył ją typowo kobiecych prac w domu , aby poradziła sobie w dalszym życiu . Przed wyjazdem do Anglii powódka pracowała w sklepie (...), ale praca jej nie odpowiadała i postanowiła wyjechać za granicę . Wyjazd sfinansował jej ojciec . Śmierć ojca była dla powódki obiektywnie traumatyczną ze względu na jej wcześniejsze relacje z ojcem , ale również i ze względu na fakt, że doszło do śmierci w sposób nagły i nieprzewidywany . W pierwszym okresie czasu po śmierci ojca powódka ujawniała objawy reakcji dezadaptacyjnej, które utrzymywały się przez okres kilku tygodni . W późniejszym okresie czasu powódka ujawniała objawy przeżywaną żałoby . Nie doszło u niej jednak do gwałtownego załamania linii życiowej . Powróciła do poprzedniej aktywności – wróciła do A. i kontynuowała pracę .

Śmierć ojca nie wpłynęła na zmianę jej planów życiowych , albowiem w roku 2011 wyszła za mąż, urodziła dziecko, zamierza skoncentrować się na jego wychowaniu . Śmierć ojca będąca obiektywnie sytuacją tragiczną dla powódki ostatecznie nie wpłynęła w sposób istotny na jej aktywność zawodową, zdolność do wykonywania obowiązków, czy

też tworzenia i realizowania planów życiowych . Do chwili obecnej powódka wspominając osobę ojca tęskni za nim, czuje żal, czuje się opuszczona , brak jej wsparcia ze strony ojca, jego rad i pocieszeń .

Powód A. B. ma lat 23 , jest osobą zdrową, jest bezdzietnym kawalerem, posiada wykształcenie zawodowe w zawodzie elektromechanika . Od ponad 3 lat zatrudniony jest jako żołnierz zawodowy na stanowisku kierowca – operator w jednostce wojskowej w S.. Osiąga wynagrodzenie netto 2100 zł miesięcznie .

W chwili śmierci ojca zamieszkiwał razem z nim w L., a po jego śmierci przez pewien okres czasu, dalej tam zamieszkiwał . Dojeżdżał do pracy do S. . Po przeprowadzeniu działu spadku i zniesienia współwłasności i po otrzymaniu spłaty pieniężnej z tego tytułu w kwocie 43.750 zł , rok temu, kupił mieszkanie w miejscu świadczenia pracy w S. . W zakupie mieszkania temu powodowi pomogła matka użyczając mu kwotę 97.000 zł – tę kwotę pieniężną spłaca matce miesięcznymi ratami adekwatnymi do jego aktualnych możliwości finansowych . Z osobą ojca powód , będący wówczas 20 – letnim mężczyzną, był bardzo mocno związany emocjonalnie . Mieli wspólne pasje w zakresie wojskowości i motoryzacji . Od ojca uzyskał radę jaką szkołę skończyć, aby zostać zatrudnionym następnie w wojsku .

Śmierć ojca była dla powoda obiektywnie traumatycznym przeżyciem, stąd ujawnione u niego trudności adaptacyjne w pierwszym krótkim okresie czasu po wypadku . Po śmierci ojca czuł się dezorientowany, zdenerwowany, pobudzony , nie mógł spać . Po około 3 miesiącach nastąpiła u powoda poprawa stanu psychicznego . Myśląc o ojcu do tej pory odczuwa pustkę i tęsknotę . Aktualnie powód funkcjonuje prawidłowo, jest w dobrej kondycji psychicznej, realizuje swoje obowiązki i pasje zawodowe. Śmierć ojca nie spowodowała załamania jego linii życiowej, w krótkim okresie czasu powrócił do poprzedniej aktywności, powód tworzy i realizuje własne plany życiowe , utrzymuje dobre relacje społeczne , radzi sobie z codziennymi obowiązkami , chce wyjechać na misję wojskową .

Powód M. B. ma aktualnie 32 lata, jest osobą zdrową, posiada wykształcenie zawodowe – mechanik pojazdów samochodowych , pracuje zawodowo jako kierowca . Jest synem zmarłego z jego pierwszego małżeństwa . Jest żonaty, ma dwoje dzieci w wieku 2 i 7 lat. Pierwotnie, po rozwodzie rodziców powoda, w okresie jego dojrzewania, relacje między nim a ojcem nie układały się dobrze. Powód miał żal do ojca, że został przez niego opuszczony . Około 9 – 10 lat temu relacje obu mężczyzn zaczęły ulegać poprawie. Po odnowieniu kontaktów zmarły ojciec zaczął odwiedzać powoda w jego miejscu zamieszkania , utrzymywać kontakt ze starszym dzieckiem powoda .

Ojciec często odwiedzał powoda w D., wspierał finansowo dzieci powoda niewielkimi datkami w kwotach po 100, 200 zł , dawał powodowi środki na remont domu , przy czym raz była to kwota rzędu 1000 zł , proponował synowi pomoc , z której ten nie chciał jednak skorzystać . W okresie pobytu ojca w szpitalu po wypadku, powód odwiedzał go regularnie . Śmierć ojca spowodowała u powoda adekwatny stan żałoby bez objawów psychopatologii i konieczności podjęcia leczenia . Występujący u powoda smutek, żal, poczucie osamotnienia jest prawidłową reakcją w stosunku do osoby zmarłego ojca . Odczuciom tym towarzyszą też wyrzuty sumienia , że będąc w wieku dorastania nie chciał się z nim kontaktować. Powód posiada swoją rodzinę, prowadzi niezależną od innych członków rodziny działalność zawodową, jego plany życiowe i zaangażowanie koncentrują się głównie na przyszłości swojej rodziny, którą sam stworzył . Śmierć ojca nie spowodowała załamania linii życiowej powoda, nie doszło w jej wyniku do dezorganizacji jego aktywności, funkcjonowanie psychologiczne i stan psychiczny oscyływały wokół adekwatnego stanu żałoby .

Analizując powyższe ustalenia faktyczne , a także mając na uwadze , że sprawczyni wypadku była ubezpieczona u pozwanego od odpowiedzialności cywilnej , Sąd Okręgowy przyjął, że powództwo powodów, co do zasady, jest uzasadnione w świetle art. 446 § 4 kc co do wszystkich powodów i odnośnie powoda P. B. (2) w świetle art. 446 §3 kc.

W świetle art. 446 § 4 kc podlega naprawieniu uszczerbek niemajątkowy doznany przez najbliższych członków rodziny zmarłego, w następstwie jego śmierci, skutek uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia . Kompensacie na podstawie tego przepisu podlega więc doznana krzywda, w tym w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po stracie najbliższego członka rodziny wywołane rozerwaniem więzi łączących prawidłowo funkcjonującą rodzinę w rezultacie przedwczesnej śmierci jednego z jej członków, zaś jej podstawowym celem jest przezwyciężenie tych przykrych doznań i udzielenie pokrzywdzonemu satysfakcji moralnej w postaci uznania jego krzywdy wyrokiem sądu . Wysokość zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę nie zależy w istocie od statusu materialnego pokrzywdzonego,

jedynie rozmiar zadośćuczynienia może być odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio rzutować może na umiarkowany jego wymiar i to w zasadzie bez względu na status społeczny oraz materialny poszkodowanego .

Przesłanka przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa nie może jednak pozbawić tego roszczenia funkcji kompensacyjnej . Kompensacja doznanej krzywdy musi zakładać umożliwienie dostosowania się pokrzywdzonego do nowej rzeczywistości wynikłej z utraty osoby bliskiej . Z tej też przyczyny nieunikniona jest gradacja wysokości zadośćuczynienia w zależności od stopnia osamotnienia i utraty oparcia będącego następstwem śmierci takiej osoby .

Odnosząc te powyższe uwagi do kwestii zasadności roszczenia o zadośćuczynienie pieniężne wszystkich powodów , Sąd Okręgowy, korzystając z własnych uprawnień w zakresie kształtowania wysokości takiego świadczenia , przyjął, że zasadnym będzie zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwot zadośćuczynienia pieniężnego w kwotach : 80.000 zł na rzecz powoda P. B. (1), 70.000 zł na rzecz powodów A. B. i M. S., 60.000 zł na rzecz powoda M. B. .

W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie nie budziło wątpliwości, że w tej sprawie zaistniały przesłanki z tego przepisu .

Sam pozwany zarówno w toku postępowania likwidacyjnego jak i w ramach postępowania sądowego uzasadniał swoje stanowisko , że powodom nie należy się zadośćuczynienie pieniężne , tylko tym , że to świadczenie nie ma charakteru obligatoryjnego , może być przyznane, bądź też nie . Natomiast Sąd Okręgowy przyjął, że wszyscy powodowie wskutek tragicznej i nieprzewidywalnej śmierci ojca jako najbliższego członka rodziny , doznali krzywd w postaci traumatycznych przeżyć, w tym również i towarzyszących im cierpienie , bólu i poczucia osamotnienia po stracie ojca , przeżywali aktywnie żalobę.

Żądanie przez powodów wyższych zadośćuczynień pieniężnych niż to przyjął Sąd, nie jest uzasadnione .

Odnosnie roszczeń powodów P. B. (1), A. B., M. S. opartych na przepisie art. 446 § 3 kc ,to takie roszczenia mogą być uwzględnione tylko wówczas , gdy powodowie wykażą szkody majątkowe .Przez pogorszoną sytuację życiową w rozumieniu tego przepisu należy rozumieć ogół czynników składających się na położenie życiowe jednostki, a także trudno wymierzalne wartości ekonomiczne . Pogorszenie sytuacji życiowej polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, ale także i na utracie rzeczywistej możliwości uzyskania stabilnych warunków życiowych oraz ich realnego polepszenia, co należy oceniać w każdej sytuacji obiektywnie , nie kierując się subiektywnymi odczuciami i przypuszczeniami osób najbliższych zmarłego .

Dokonując oceny zasadności tych roszczeń powodów określonych na kwoty po 50.000 zł , Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione jedynie roszczenie powoda P. B. (1) i to do kwoty 20.000 zł . Ustalenia faktyczne zezwalają na stwierdzenie , że ten powód jako osoba najbliższa zmarłemu ojcu utracił wraz z jego śmiercią nie tylko stabilizację finansową i bytową , ale także perspektywę dalszego wspólnego zamieszkiwania z ojcem i prowadzenia z nim działalności gospodarczej pod postacią firmy transportowej .

Natomiast roszczenia pozostałych powodów, zdaniem Sądu Okręgowego, są bezzasadne, albowiem ci powodowie w chwili śmierci ojca, były osobami samodzielnymi o ustabilizowanej sytuacji finansowej i życiowej.

O ustawowych odsetkach od zasądzonych kwot pieniężnych Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16.07.2003 r o ubezpieczeniach obowiązkowych , Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U nr 124, poz. 1152 z późn. zm.), mając na uwadze to, że skoro powodowie zgłosili swoje roszczenia pozwanemu pismem doręczonym mu 1.07.2003 r. to pozwany winien zlikwidować szkodę w okresie 30 dni od tej daty , a nie do dnia 8.07.2010 r.

O kosztach procesu Sąd orzekł po myśli art. 100 kpc i 109 § 2 kpc orz art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych .

Od powyższego wyroku apelację wywiódł pozwany , a to w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt. IV, VI, VIII, X, XI wyroku i zarzucając :

- naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 446 § 4 kc poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów A. B. , M. S. , M. B. kwot zadośćuczynienia pieniężnego w sytuacji braku podstaw faktycznych dla takiego rozstrzygnięcia ,

- naruszenie art. 328 § 2 kpc poprzez nie zmieszczenie w uzasadnieniu wyroku motywów, dla których Sąd Okręgowy przyjął do dokonanych wyliczeń , że kwoty z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego są adekwatne do krzywdy, jakiej doznali ci powodowie ,

wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. IV, VI, VIII przez oddalenie powództwa w całości, w pkt. X i XI poprzez zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych , ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy pozostawieniu temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego .

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych .

Sąd Apelacyjny rozpoznając sprawę na skutek apelacji pozwanego, w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, zważył, co następuje :

I.Przepis art.446 § 4 kc obowiązuje od 1.08.2008 r. i daje on możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego – niezależnie od odszkodowania – także zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę . Przyjmuje się powszechnie, że przesłanki do wystąpienia z roszczeniem o zadośćuczynienie w trybie tego przepisu są analogiczne jak przesłanki dochodzenia zadośćuczynienia pieniężnego określone w art. 445 kc , a jedyna różnica sprowadza się do tego , że zadośćuczynienie pieniężne na podstawie art. 445 kc może być przyznane pokrzywdzonemu tylko w przypadku wyrządzenia mu krzywdy poprzez naruszenie wskazanych w nim dóbr osobistych , natomiast w świetle art. 446 § 4 kc zadośćuczynienie pieniężne ma zrekompensować stratę niemajątkową (doznaną krzywdę) wywołaną przez śmierć najbliższego członka rodziny .

Zarówno przepis art. 445 kc jak i przepis art. 446 § 4 kc stanowi, że „ sąd może”, a zatem przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego pokrzywdzonemu ma charakter fakultatywny , oznacza to, że uznaniu sądu orzekającego pozostawiono rozstrzygnięcie kwestii, czy w konkretnym przypadku doznana krzywda (jeżeli sąd ustali, że doszło do krzywdy) ma być naprawiona także przez zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego oraz w jakiej wysokości , czy też nie .

Przyznana sądowi ustawowo swoboda w tym zakresie nie oznacza , że sąd może orzekać na zasadach dowolności (vide np. wyrok SN z 17.01.2001 r. II KRN 351/99 Prok. i Pr. 2001, nr 6 , s.11.) . Jeżeli bowiem zostaną spełnione ustawowo określone przesłanki uzasadniające roszczenie o zadośćuczynienie, to odmowa jego zasądzenia będzie musiała mieć charakter wyjątkowy, kiedy to jakieś szczególne okoliczności towarzyszące wyrządzeniu szkody niemajątkowej , będą przemawiały przeciwko takiemu orzeczeniu (choćby z powołaniem się na przepis art. 5 kc).

W niniejszej sprawie tragicznie w wypadku komunikacyjnym , bez swojej winy, zginął ojciec powodów liczący lat 50, zdrowy, który sam wychował i wychowywał powodów – dzieci P. B. (1) , A. B., M. S. , które z nim zamieszkiwały prowadząc wspólne gospodarstwo domowe , utrzymywał kontakt z synem z pierwszego małżeństwa M. B..

Zarzucając zatem przez pozwanego w apelacji, w takiej sytuacji faktycznej, że Sąd Okręgowy naruszył przepis art. 446 § 4 poprzez zasądzenie na rzecz powodów kwot zadośćuczynienia w sytuacji braku podstaw faktycznych ku takiemu rozstrzygnięciu, a więc kwestionowanie co do zasady zasadności roszczeń powodów A. B., M. S., M. B. o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na skutek śmierci ojca, osoby najbliższej, nie jest trafne , bo po pierwsze pozwany w uzasadnieniu apelacji nie naprowadził żadnych szczególnych okoliczności

towarzyszących wyrządzeniu krzywdy, które przemawiałyby za oddaleniem powództwa, po drugie pozwany wykazał się niekonsekwencją nie zaskarżając orzeczenia w stosunku do powoda P. B. (1), a po trzecie, co wynika z uzasadnienia apelacji, pozwany właściwie kwestionuje rozstrzygnięcie Sądu nie co do zasady, tylko co do wysokości zasądzonych zadośćuczynień pieniężnych.

II. Wskazówkę, co do wysokości zadośćuczynienia zasądzanego na podstawie art. 446 § 4 kc, zawiera ustawowe zastrzeżenie, że powinno być ono odpowiednie, uwzględniające rodzaj i rozmiar szkody niemajątkowej (krzywdy) ponieważ okoliczności te pozwalają określić proporcje szkody do satysfakcji płynącej z otrzymanej kwoty pieniężnej.

Na rozmiar krzywdy, a w konsekwencji wysokość zadośćuczynienia, składają się cierpienia fizyczne i psychiczne osoby najbliższej, których rodzaj, natężenie i czas trwania należy każdorazowo ustalić przy uwzględnieniu okoliczności sprawy. Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia należy także mieć na uwadze, że zadośćuczynienie pieniężne ma charakter kompensacyjny, nie może być więc symboliczne, ani także nadmierne do doznanej krzywdy. Wysokość zadośćuczynienia musi być ponadto utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i stopie życiowej społeczeństwa.

Mała stosunkowo uchwytność szkody niemajątkowej z punktu widzenia jej ścisłego określenia prowadzi do wniosku, że w sytuacji, gdy sąd orzekający nie pominął istotnych okoliczności przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego, naruszenie art. 446 § 4 kc może mu być wykazane jedynie wówczas, gdy przyjęte zadośćuczynienie jest rażąco zawyżone lub zaniżone.

W niniejszej sprawie, co wynika z uzasadnienia wyroku, Sąd Okręgowy dokonał trafnych i koniecznych ustaleń, posilając się opinią biegłych psychiatry i psychologa, odnośnie każdego z powodów, co do ich cierpień fizycznych i psychicznych, ich natężenia, ich czasu trwania oraz, że u powodów te cierpienia i traumatyczne przeżycie nie spowodowały trwałych szkód w ich kondycji psychicznej i fizycznej i te ustalenia Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Analizując te powyższe ustalenia faktyczne, Sąd Okręgowy w konsekwencji przyjął, że kwotami odpowiednimi tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę będą kwoty po 70.000 zł dla powodów A. B., M. S., kwota 60.000 zł dla powoda M. B., podając motywy dlaczego przyjął takie kwoty pieniężne, a to na stronie 20 – 22 uzasadnienia wyroku, co czyni zarzut apelacji naruszenia art. 328 kpc za bezzasadny.

III. Ponieważ jednak pozwany zarzucił w apelacji naruszenie prawa materialnego, a to art. 446 § 4 kc, a w uzasadnieniu apelacji kwestionował wysokość zasądzonych zadośćuczynień pieniężnych, Sąd Apelacyjny rozważył także, czy nie doszło do naruszenia tego przepisu przez zasądzenie zadośćuczynień pieniężnych rażąco zawyżonych w okolicznościach faktycznych sprawy.

Wszyscy powodowie, których obejmuje apelacja pozwanego, są osobami dorosłymi, pracującymi zawodowo, o ustabilizowanej sytuacji życiowej, na skutek nagłej i niespodziewanej śmierci ojca doznali traumatycznego przeżycia, które miało znaczny wpływ na ich stan psychiczny, a także samopoczucie - utracili osobę najbliższą, która ich wspierała, z którą zamieszkiwali, bądź utrzymywali bliski kontakt (powód M. B.) - przez co doznali krzywdy, ale to traumatyczne przeżycie trwało stosunkowo krótko po śmierci ojca, to traumatyczne przeżycie nie odcisnęło się trwale na ich stanie psychicznym.

Te powyższe ustalenia faktyczne pozwalają Sądowi Apelacyjnemu na przyjęcie, że zasądzone zadośćuczynienia pieniężne za doznaną krzywdę na rzecz powodów, których obejmuje apelacja, są rażąco zawyżone przez co został naruszony przepis art. 446 § 4 kc. Odpowiednim zadośćuczynieniem pieniężnym będą kwoty po 40.000 zł na rzecz powodów A. B., M. S. i kwota 30.000 zł na rzecz powoda M. B., który nie mieszkał z ojcem, utrzymywał sporadyczne kontakty z ojcem. Powództwo o zasądzenie wyższych kwot tytułem zadośćuczynienia pieniężnego jest bezzasadne.

Dlatego też Sąd Apelacyjny, w częściowym uwzględnieniu apelacji pozwanego, orzekł jak w pkt. I.1 wyroku.

IV. Obniżenie wysokości zasądzonych zadośćuczynień pieniężnych wymusza także zmianę rozstrzygnięcia zawartego w pkt. X wyroku poprzez obniżenie kwoty 15.000 zł do kwoty 10.500 zł (5% od kwoty 210.000 zł).

Z tych też względów orzeczono jak w wyroku w pkt. I i II na podstawie art. 386 § 1 kpc i 385 kpc .

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono po myśli art. 100 kpc w związku z art. 108 § 1 kpc .